

A ZSÁMBÉKI ÖREGTEMPLOM ÉS KÖRNYEZETÉNEK MEGÚJÍTÁSA

ORSZÁGOS TERVPÁLYÁZAT

MŰSZAKI LEÍRÁS

MOTTÓ:

„.....a műemlékek felújítása a szakmai szempontokon túl olyan aktuális, társadalmi kérdéseket is felvet, hogy a rekonstrukció folyamán a kétséget kizáróan történeti értékeket magán viselő örökséget kell-e védeni vagy igazodni kell ahhoz a korszellemhez, amely az élményszerű használatot teszi a rekonstrukció céljává.....

Egy olyan világban élünk, amelyben egy adott helyszínre látogató turista, érdeklődő, vagy akár a környezetben élő ember egyértelmű ingereket, ismereteket szeretne kapni és azt várja el, hogy az ott látható történeti emlékek számára közvetlenül megérthető, vizuális építészettörténeti élményt adjanak”.

részlet Puskás Imre, dr., kulturális örökségvédelemért felelős h. államtitkár beszédéből, „Műemlék, identitás, rekonstrukció”, MTA konferencia, 2016.11.08

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS
REKONSTRUKCIÓ ÉS MŰEMLÉK ÉRTELMEZÉSE
AZ ELMÉLETI REKONSTRUKCIÓ KONCEPCIÓJA
SZELLEMI KONCEPCIÓ, STRATÉGIA, A PÁLYAMŰ CÉLJA
HELYSZÍN – KÖZLEKEDÉS – ZSÁMBÉKI TURISZTIKAI SÉTAÚTVONAL
HELYSZÍN – TEMPLOMDOMB KÖRNYEZETRENDEZÉS
HELYSZÍN – A TEMPLOM ÉS KOLOSTOR EGYÜTTETTES TELKÉNEK BEÉPÍTÉSE, KÖRNY.RENDEZÉSE
HELYSZÍN – TÉRHASZNÁLAT és LÁTOGATÓI ÚTVONALAK
A TEMPLOM REKONSTRUKCIÓJA
A KOLOSTOR REKONSTRUKCIÓJA
LÁTOGATÓKÖZPONT
PAVILON
KÜLSŐ DÍSZKIVILÁGÍTÁS ÉS BELSŐTÉRI VILÁGÍTÁSI KONCEPCIÓ
TERVEZETT ÉPÜLETSZERKEZETEK, ANYAGHASZNÁLAT
ÉPÜLETGÉPÉSZETI RENDSZEREK KONCEPCIÓJA

BEVEZETÉS

A Zsámbéki Romtemplom a település leghíresebb nevezetessége, országosan ismert, páratlan műemlék. A középkori magyar építészet egyik legszebb emléke kivételes kulturális és turisztikai potenciált hordoz magában, mely a mai napig nem került megfelelő kihasználásra. A Romtemplom és környezetének infrastrukturális állapota jelenleg nem alkalmas az épület kulturális jelentőségének megfelelő mértékben és a mai kor elvárásainak megfelelő módon kielégíteni a látogatói igényeket, a terület fejlesztésre szorul.

Magyarországon az utóbbi évtizedben a turisztikai fejlesztések látványosan bővültek. A jelenlegi Kormány többedik ciklusa alatt folyamatosan kiemelt figyelmet fordít az iparágra, egyúttal kiemelt módon támogatja a hazai innovatív és komplex turisztikai beruházásokat. A témában megfogalmazott Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0 stratégia – összefogó kormányzati ernyőprogram kitűzött célja, hogy 2030-ig Magyarország Közép-Európa turisztikai központjává váljon. 2020-as évben a Magyar Állam részéről döntés született a zsámbéki Premontrei Templom- és kolostorrom műemlékegyüttes és környezete megújításának szándékára. A megvalósítás Zsámbék Város Önkormányzata a Kisfaludy 2030 Turisztikai Fejlesztő Nonprofit Zrt. –vel együttműködve történik.

REKONSTRUKCIÓ ÉS MŰEMLÉK ÉRTELMEZÉSE

A dilemma, miszerint hogyan viszonyuljunk egy műemléki romépület rekonstrukciójához alapvető és első tervezési kérdésként merül fel a zsámbéki romtemplom tervpályázata során. A tervpályázati kiírás szellemisége, megfogalmazott céljai azon új műemlékrekonstrukciós irányzat keretébe sorolható, mely *„a nagy mértékben kifinomodott kutatások alapján megismerhető múlt közvetítésének rekonstruktív megjelenítésén alapszik, a műemlékek élményszerű bemutatására, átadására, a látogatóknak a személyes beleélésre, interakciókra”*¹ ad lehetőséget.

¹ Részlet Rácz Miklós – Rekonstrukció és műemlék – ellenzők és pártolók? c. tanulmányából

Pályaművünk szellemisége ehhez az irányzathoz alkalmazkodik, mely szinkronban van az Európa Tanács 2005 évben született keretegyezményével a kulturális örökség társadalmi értékéről (Faro-i Egyezmény), melyet 2012-ben Magyarország is ratifikált. A Faro-i Örökségvédelmi Egyezményhez csatlakozott államok vállalják, hogy „a kulturális örökségek tekintetében növelik a társadalmi tudatosságot, felhasználják a kulturális örökségben rejlő gazdasági lehetőségeket, előmozdítják a kulturális örökség integritásának tiszteletben tartását, meghatározzák a fenntartható kezelés elveit és szorgalmazzák azok alkalmazását, fejlesztik a kulturális örökségről szóló tudást, ennek szempontjait pedig beépítik az élethosszig tartó nevelésbe, képzésbe. A nemzetközi együttműködés célja, hogy az örökségvédelem valamennyi ágazat politikájában megjelenjen, és az oktatáson, a gazdasági életen keresztül áthassa az emberek mindennapjait. Cél annak tudatosítása, hogy a hazai és a közös európai tárgyi és szellemi értékek megőrzése és továbbadása a jövő generációi számára elengedhetetlen a kulturális gyökerek megismeréséhez, a sokszínűség fennmaradásához.”²

² EMMI sajtóközlemény, a Faro-i Egyezmény Magyarország általi ratifikálásáról, 2012

AZ ELMÉLETI REKONSTRUKCIÓ KONCEPCIÓJA

Pályaművünk formaalkotó koncepciója az alábbi elméleti rekonstrukciós tervezési metodikán alapszik: „történeti épületek megőrzésének, helyreállításának gyakorlata két alapvető megközelítési módból tevődik össze – „történeti” (kutatás) és „formaalkotó” (építészeti tervezés). A gyakorlati munka logikai lépcsőinek megfelelően (egy adott épület esetében: felmérés, írott és képi források összegyűjtése, épület-diagnosztika – műemléki-épületkutatás – elméleti rekonstrukció – koncepcióterv – programterv – engedélyezési terv – kiviteli terv) a két megközelítési mód között, annak ötvözeteként jelentkezik speciális határterületként az elméleti rekonstrukció és a koncepciótervezés. Az elméleti rekonstrukció értelmezésünk szerint az emlék tudományos megismerhetőségét rögzíti, elkülönítve egymástól az eredeti helyén meglévő (in situ), az eredeti helyére visszahelyezhető (anastylosis), a bizonyíthatóan megismerhető (rekonstrukció), a valamilyen szempontból feltételezhető (logikus hipotézis) és a felmerült bizonyíthatatlan elképzeléseket (totális hipotézis), szöveges és rajzi anyaggal, építési periódusonként, amely munka eredményeként javaslatok tehetők a tervezési munka műemlékvédelmi elvi kérdéseire.”³

³ Részlet Székér György – Az elméleti rekonstrukció, mint tudományos módszer c. tanulmányából

SZELLEMI KONCEPCIÓ, STRATÉGIA, A PÁLYAMŰ CÉLJA

A tervpályázati kiírás szerint: „Az ikonikus épületegyüttes megújításának általános célja elsősorban turisztikai jellegű.”

Pályaművünk koncepciója és szellemisége ehhez az általános célhoz igazodik: törekedtünk olyan műemléki új entitás létrehozására, mely vonzereje a kulturális és vallási élményturisztikai alapokon nyugszik és a meglévő történelmi emlékek megújításával jön létre.

Ez a koncepció illeszkedik az utóbbi években tapasztalható állami irányítású műemlék rekonstrukciók körébe (pl.: Diósgyőri- és Füzéri Vár rekonstrukciója, Budapesten a Nemzeti Hauszmann Program (NHP) keretében megvalósuló vári fejlesztések), továbbá felfedezhető szélesebb kitekintésben számos

európai városban tapasztalható műemlék rekonstrukciók irányzatokkal (pl.: Archeon régészeti park élményszerű muzeológiai rekonstrukciója, Varsó történelmi Óvárosának-, a drezdai Frauenkirche ikonikus templomának-, berlini és potzdami királyi paloták újjáépítése).

Fentiekkel összhangban pályaművünk kiemelt célja méltó módon bemutatni a nagymúltú történelmi helyszínt. Célunk olyan egyedi turisztikai desztináció létrehozása, amely alkalmassá teszi a területet arra, hogy hosszú távon kiemelt turisztikai helyszín legyen.

Az ikonikus Romtemplom és kolostor épületegyüttes mellett Zsámbék város történelmi városmagjában jelentős számú egyéb műemlék is megtalálható, melyek vonzó turisztikai célponttá teszik a települést. A tágabb értelemben vett fejlesztési stratégiánk olyan különleges és egyedi turisztikai attrakció-láncolat létrehozását célozza meg Zsámbékon, mely Európa szerte érdeklődésre tarthat számot, keresett célpontja lehet külföldi látogatók számára is.

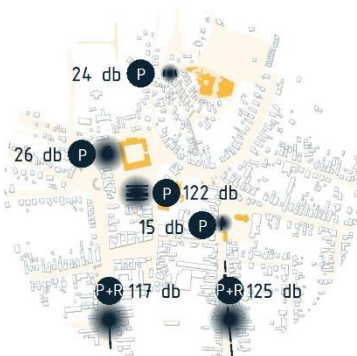
HELYSZÍN – KÖZLEKEDÉS – ZSÁMBÉKI TURISZTIKAI SÉTAÚTVONAL

Pályaművünk javaslatot ad a Zsámbék városában meglévő látványosságok elérésére turisztikai sétaútvonalak kialakítására, és a látványosságok elérését segítő közlekedési rendszer kialakítására.

A település személyautóval történő megközelítése jellemzően 3 irányból lehetséges. Koncepciónk szerint a személygépkocsikat a településre bejutva a lehető leghamarabb-, központi elhelyezkedésű P+R parkolóba irányítjuk. A személygépkocsik központi-, gyűjtő parkolóit az Etyeki-, illetve a Magyar bevezető utak mentén alakítjuk ki. Az Etyeki út mentén 117 db-, a Magyar út mentén 125 db személygépkocsi parkolóhely alakítható ki.

További alternatív parkoló helyek találhatóak az alábbi helyszíneken, ahol igény szerint a parkoló kapacitás növelhető: Zichy Miklós tér – meglévő parkoló – 122 férőhely, Corvin János utcai parkoló - meglévő üres telken újonnan kialakítandó parkoló – 24 férőhellyel.

A távolsági autóbusz megállóhelye az Etyeki út végén (a Bicskei út sarkán) található, ahol autóbusz megfordulási lehetőség is adott. Megfontolásra-, és további vizsgálatok tárgyává tenni javasoljuk helyi üzemeltetésű alacsonypadlós, környezetbarát, elektromos meghajtású midibusz turista járatok működtetését az év kiemelt turisztikai időszakában, melyek meghatározott útvonalon haladva, menetrend szerint szállítanák a látogatókat a helyi látványosságok közelébe. A midibuszokon egyszerre legfeljebb 39 fő utazhatna (az ülőhelyek száma: 21 db), a busz mérete megfelel a tervezett útvonal szűkös utcáin való közlekedés méretkövetelményeinek. A turistabuszjáratok hop on – hop off rendszerhez hasonlóan működnének. A buszjárat egyirányú körpályán haladna (becsült menetidő ~ 15 perc egy teljes körre), a meglévő úthálózatot figyelembe véve a lehető legközelebb a látnivalókhoz, a következő megállókkal: 1. Etyeki út – Bicskei út sarok, 2. Szt. István tér, 3. Magyar út – Piacköz utca sarok (Napórás-ház), 4. Petőfi Sándor utca, 5. Zsámbéki templom – Temető, 6. Corvin J. út – Király u. sarok, 7. Zichy –kastély, 8. Mányi út – Zichy M. tér sarok.

Kijelölt parkolóhelyek, P+R

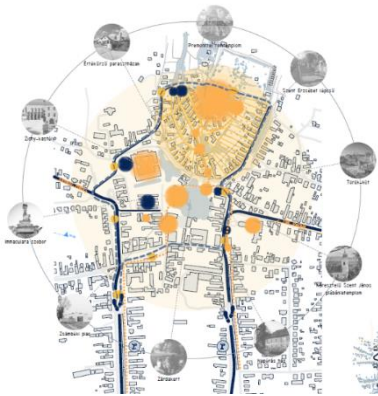

Megfontolásra javasolt turista

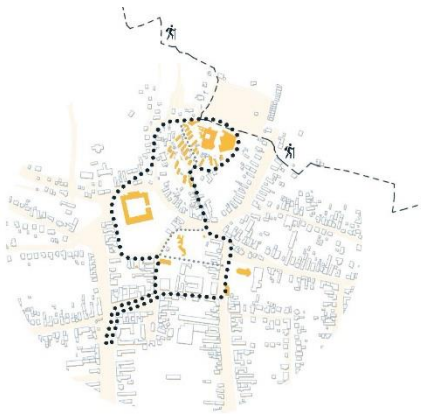
autóbusz járat útvonala és megállói

Zsámbék város történelmi városmagjában a Zsámbéki templom és kolostor együttesen kívül jelentős számú műemlék és látnivaló található meg. Ezeket a látványosságokat egy javasolt - körpályás - turista sétaútvonalon végighaladva lehet megtekinteni, a helyszínek között járva plusz élményt nyújtva az érdeklődőknek. A séta csúcspontjaként a látogató a Zsámbéki templomhoz érkezik. A turista sétaútvonal állomásai: (1) Napórás-iskola, (2) Keresztelő Szent János plébániatemplom, (3) Török-kút, (4) Szent Erzsébet lépcső, (5) Zsámbéki templom és kolostor együttes, (6) Régi Templom út – értékőrző parasztházak, (7) Zichy- kastély, (8) Immaculata szobor, (9) Zsámbéki piac, (10) Zárdakert

A sétaútvonal tetszőlegesen lerövidíthető, a látnivalók sorrendje a kis távolságok miatt rugalmasan változtatható. Bármely látnivaló közelében helyi járatos (turista) buszmegálló tervezett, azaz a látogató könnyen autóbuszra tud szállni bármely helyszínen.

Javasolt közlekedési rendszer

Javasolt turista sétaútvonal

A távolabbi helyszínekről (pl.: Budapestről) turistabusszal érkező látogatók több lehetőség közül választhatnak: a turistabuszt egy központi (Etyeki úti, vagy Magyar úti) gyűjtőparkolóban hagyva a javasolt turista sétaútvonalat gyalogosan bejárva jutnak el a fő látványossághoz, a Zsámbéki templomhoz. Ezen kívül a turistabusszal érkező látogatóknak lehetőségük van közvetlenül a templomdombra felhajtani, ahol a turista buszoknak ideiglenes megállóhelyet biztosítunk a látogatóközpont bejárata előtt, így rövid megállási idővel lehetőség van a buszra közvetlenül fel-, vagy leszállni. Az üres turistabuszok a templomdombon nem várakozhatnak, parkolási lehetőségük a kijelölt parkolóban lehetséges (Etyeki úti, Magyar úti, Zichy Miklós téri parkolóban).

HELYSZÍN – TEMPLOMDOMB KÖRNYEZETRENDEZÉS

Kiemelten fontosnak tekintjük, hogy a Zsámbéki premontrei templom és kolostor épületegyüttesének helyet adó domb megközelítési útvonalai mentén-, valamint az épületegyüttes közvetlen környezetében is rendezett-, a műemlék kulturális jelentőségéhez méltó környezet fogadja a látogatókat. A rendezett környezet térburkolatot-, a zöldfelületek magas minőségű rendezését-, a funkcionális területek világos kijelölését, általános tér-és díszvilágítást, valamint egyértelmű turista tájékoztatási/irányítási rendszer (szignalizáció) jelenlétét jelenti. Konceptiónk szerint a templomdombon a gyalogos látogató élvez elsőbbséget minden más közlekedési formával szemben: a gyalogos útvonalat a legkevésbé szeretnénk korlátozni, ezért a temető és a zárt műemléki terület közötti tér szinte teljes felületén díszburkolatot kap, melyen a látogatók szabadon közlekedhetnek. A szükségszerűen áthaladó turistabuszok számára 5 Km/h ezen a vegyes használatú területen a megengedett maximális sebesség. Személyautók számára az áthaladás nem megengedett. A díszburkolat alkalmas a helyszínt szilárd burkolaton egyéb

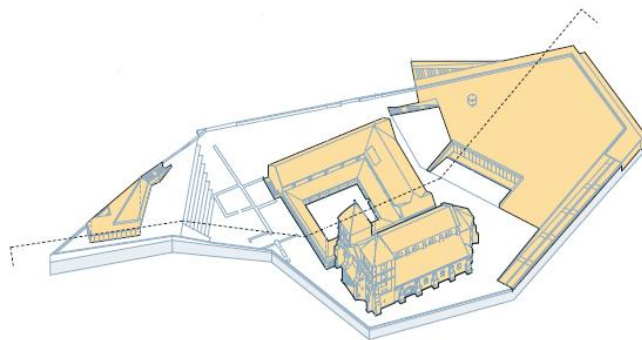
vészhelyzeti járművekkel való megközelítésére (mentő, tűzoltó, rendőrség, illetve hulladékelszállító autó). A sírkert közterület felőli határán épített falas, zárt kerítést kap, a temető bejárata hangsúlyosan kerül kijelölésre, kovácsoltvas kapuval. A temető előtt a parkolás nem megengedett, legközelebbi lehetőség a Corvin J. utcai foghíjtelken kialakítani javasolt 24 férőhelyes parkolóban lenne. Kiemelt gyásznapokon, halottak napján a közlekedési rendszer eseti jelleggel felülírható. A megfontolásra javasolt helyi járatos (turista) midi buszok számára a Régi Templom utca – Corvon J. utca sarkán, a temető oldalán kiszélesedő területen alakítunk ki autóbusz megálló helyet. A távolabbról, más városból érkező turistabuszok számára 2 db ideiglenes megállóhelyet biztosítottunk a tervezett látogatóközpont bejárata közelében. Ezen turistabuszok számára kizárólag a látogatók fel- és leszállása idejére van lehetőségük várakozni a templomdomb területén.

A rekonstruált kolostor épület számára, kizárólagos használattal a közterületen, a kolostor főbejárata előtt, 5 férőhelyes személygépkocsi parkolót (4 + 1 akadálymentes) helyeztünk el. Ezen parkoló hatására nem számítunk jelentős-, a látogatókat zavaró mértékű forgalomra, ugyanakkor a rendház lakóinak lehetőségük van közvetlenül a kolostor épület előtt gépjárművel megállni.

HELYSZÍN – A TEMPLOM ÉS KOLOSTOR EGYÜTTES TELKÉNEK BEÉPÍTÉSE, KÖRNYEZETRENDEZÉSE

A terület fő attrakciója a templom. A Pályázati kiírás programjával összhangban pályaművünk szerint mind a romtemplom, mind a kolostorrom újjáépül. Az újjáépítés elméleti rekonstrukcióval valósul meg, tudományos dokumentációkra alapozva. A templom és kolostor együttes újjáépítése a 13. századi építési állapotnak megfelelő elméleti rekonstrukció. Az újjáépítéssel létrejövő új entitás – a jelenlegi romos állapothoz szokott szem számára szokatlan - új épülettömeget is eredményez. A kolostor rekonstruált F+1+Tetőtér épülettömege jelentős hangsúlyként jelenik meg a templom mellett, átformálva a templom eddig megszokott-, északi oldalról érzékelt jellemző látványát. Emellett a telek meglévő adottsága, hogy a templom főhomlokzata előtti tér beszűkül, és a homlokzat szinte el is fordul a látogató elöl.

Előző két téri helyzet az épületegyüttes körüli térszervezésre is hatással van: lehetőséget kell adni a látogatóknak arra, hogy megfelelő távolságra eltávolodva, a lehető legkomplexebb képet kaphassanak az épületegyüttesről. A telek geometriai adottságait figyelembe véve ez leginkább a telek nyugati sarka felé érve valósul meg.

Ezért a telek nyugati részét díszburkolattal ellátott, nagyméretű, szabadon bejárható térként terveztük kialakítani, melynek részleges lépcsős kialakítása lehetőséget ad leülésre, csendes szemlélődésre. A legideálisabb nézőpont helyén – ahol a műemlék épületegyüttes a legszebb képét mutatja – kis pavilon épületet terveztünk. A pavilon épület lehetőséget hosszabb idő kellemes és komfortos körülmények közötti eltöltésére: vizesblokk, automatizált büfé, pihenőtér, fedett leülőtér áll a látogatók rendelkezésére. A pavilon tetőteraszáról pazar kilátás nyílik a műemlék együttesre és a zsámbéki medencére.

A templom mögötti terület régóta szabadtéri események, fesztiválok színtere: kiemelten fontosnak ítéljük meg a közösség szempontjából, hogy ez a továbbiakban is így maradjon, ezért ezt a területet továbbra is zöldfelületként tervezzük megtartani. Ennek érdekében a tervezett látogatóközpont ezen terület alá terveztük elhelyezni, melynek zöldtetőjén továbbra is megtarthatók különféle szabadtéri események.

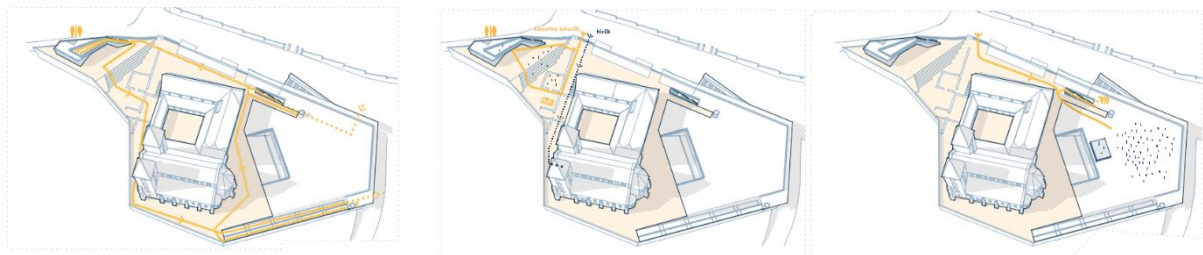
A telken belül a látogatók irányítottan, meghatározott irányban és útvonalon haladnak. A látogatói útvonalak felülete a műemléki környezetbe beleillő díszburkolattal burkoltak.

A telkeknek három-, ellenőrzött bejárata tervezett: a Látogatóközpont közterület felőli megközelítése a Corvin J. utca és Régi templom utca sarkáról történik. Terveztünk egy alternatív utcai bejáratot a templomkertbe a pavilon épület mellett (hívek alternatív beléptetése, illetve fesztiválok, nagylétszámú szabadtéri programok látogatói számára), illetve a rendház használói és vendégei számára egy külön dedikált bejáratot a rendház főbejárata elé.

A telken belül egyedül a kolostor épület északi homlokzata előtt – a parkolók mentén – tervezzük fákat telepíteni. A telepíteni tervezett fafaj (Sambucus nigra – fekete bodzafa) Zsámbék Árpád-kori névadó fája, aminek ma ismert első írásos említésének ideje 1231, és amely időben egybeesik a zsámbéki prépostsági templom építésével. Zsámbék történelmi elnevezései (Sambuk, Sumbuk) egyértelművé teszik a település nevének etimológiai gyökereit. A premontrai szerzetesek által is használt latin elnevezés is megerősíti a fellelhető kapcsolatot.

HELYSZÍN – TÉRHASZNÁLAT ÉS LÁTOGATÓI ÚTVONALAK

A telken belüli térhasználatban és látogatói útvonalak tekintetében 4 eset különböztethető meg: (1) a vallásgyakorlási célzattal érkező hívek a Pavilon melletti Corvin J. utca bejárat felől a legrövidebb úton érhetik el a templomot, ellenőrzött beléptetés mellett, (2) A rendház előtti téren kisebb léptékű szabadtéri események, koncertek rendezhetők, akár kisebb színpad felállításával. A szükséges vizesblokkot, fedett teret a pavilon épület szolgáltatja. Az érdeklődőket ilyen esetekben a Pavilon melletti Corvin J. utca bejárat felől, ellenőrzött beléptetés mellett lehet beengedni a területre, (3) Nagykoncert, nagyobb létszámú látogatót vonzó szabadtéri esemény, fesztivál rendezésére a templom mögötti zöldterület alkalmas. A vizesblokkot a Látogatóközpont közterületről is megközelíthető külső vizesblokkja szolgáltatja (a Látogatóközpont épületében nem szükséges belépni) Az érdeklődőket ilyen esetekben a Pavilon melletti Corvin J. utca bejárat felől, ellenőrzött beléptetés mellett lehet beengedni a területre, (4) Általános esetben a turisták a Látogatóközpontba érkeznek meg (bejárat a Corvin J utca – Régi Templom utca sarok felől), ahonnan lépcsőn, vagy lift által a felszínre érkezve, irányított útvonalon járhatják be a területet, majd rámpán, vagy lift segítségével a Látogatóközpont déli oldalán lévő kijáraton át a Régi Templom utca felé hagyhatják el a területet.

A TEMPLOM REKONSTRUKCIÓJA

A templom kultúr- és építéstörténetéről, szerkezetéről, jelenlegi és helyreállítható állapotáról számos részletes, tudományos dokumentáció áll rendelkezésre. Az adatok, irányelvek és szakmai dokumentációk alapján a templom térrekonstrukciója nagy biztonsággal feltételezhetően visszaállítható. Tervpályázatunk a 13. századi bazilika újjáépítésének célját tűzte ki. A templom Premontrei renddel való történelmi kapcsolata, a rendház újjáépítése és rendeltetésének megfelelő funkcionális használata megkívánja azt, hogy egy időskiban feltételezett állapotot – a 13. századit –, egységes stílusképet mutató entitást hozzunk létre.

Jelen műleírásnak nem célja, és terjedelmi keretei nem elégségesek ahhoz, hogy a rekonstrukciót részleteiben bemutassuk, ezért az újjáépítést csak főbb elemeiben mutatjuk be. A fennálló romok alapján visszaszerkeszthetőek a déli mellékhajó boltozatai, a főhajó boltozatai, a fennálló részletek közel tükörképeként az északi pillérsor, az északi gádorfal, az északi mellékhajó és az északi mellékhajó fala. Ezek részletképzése minden bizonnyal megegyező a jelenleg is álló déli oldal megfelelő elemeivel. Az északi gádorfalba nyílásokat tervezünk, a belső tér szimmetriája és a külső harmonikus látvány érdekében. Az északi mellékhajó fala zárt, de a mellette újjáépülő rendház kerengőjével a térbeni kapcsolatot átjáró kapu beépítése által biztosítjuk. A 13. századi templom főhajójában nagyméretű szentélyrekesztő állt, szerzetesi stallumokkal. Az újjáépített templom térszerkezete véleményünk szerint akkor adja a legszebb látványt, illetve akkor tölti be tervezett jövőbeni funkcióját leginkább (a szakrális funkció mellett koncertek, kiállítások, előadások, interaktív séták, élményszerű bemutatók), ha a belső térben nem jelenik meg ez a hangsúlyos lehatárolás, nem szűkítjük a használati tér területét. Az építészeti beavatkozás során az egyértelműen, hiteles kutatással alátámasztott módon történik a rekonstruálható formák visszaállítása, valamint a kőtári elemek eredeti helyükre történő beépítése.

A KOLOSTOR REKONSTRUKCIÓJA

A kolostor 13. századi építési állapota az elméleti rekonstrukció analitikája szerint valamilyen szempontból feltételezhető (logikus hipotézis) és a felmerült bizonyíthatatlan elképzelések (totális hipotézis) határán található. Pályaművünk a kolostor és templom műemlékegyüttes 13. századi állapotának Szőke Balázs által készített elméleti rekonstrukció 3D modelljét tekinti megvalósítandónak, a következő módosítással: tervünk szerint a keleti kolostorkert-fal nem teljesen tömör, hanem egy áttört árkádsor épülne a látogatók számára kialakított tér felé. Az árkádsor nyílásai igény szerint, esetenként fa zsalúziákkal bezárhatók, gátolva a belátást. A nyitott árkádsor üzenete pozitív, a premontrei rend spirituális üzenetével összeegyeztethető: nem elzárkózni akar, hanem betekintést enged a szerzetesi életbe, nem kirekeszt, hanem befogad, nem elzárt területet határol, hanem nyit a külvilág felé.

A zsámbéki premontrei templom és kolostor rajzi elméleti rekonstrukciója - Szőke Balázs

LÁTOGATÓKÖZPONT

A Látogatóközpont korszerű-, teljes egészében akadálymentes, nagy létszámú látogatót vonzó multifunkcionális turisztikai létesítmény. Épülettömege nagy részben a föld alá süllyesztve, a templomdomb keleti felébe rejtetten helyezkedik el, szinte a tájba simulva, így vizuális megjelenése nem konkurál a műemlék attrakcióval. Kiállítótere, térszervezése, szolgáltatásai, belsőépítészeti megoldásai az élményszerű ismeretterjesztés elsődleges célját szolgálják. Belső színvilágát visszafogott-, elegáns-, világosabb tónusokra állítottuk.

A látogatóközpont kiállítótere három szekcióra osztható: (1) időszakos kiállítótér (2) állandó tárlat (3) kőtár. A kiállítótér használata flexibilis-, igény esetén egy térként is használható, az installáció könnyen átrendezhető.

A Látogatóközpontban kialakítandó kiállításnak szüksége van nagyvonalú terekre, amelyet a látogató végig lát, erre a tervezett építészeti struktúra megfelelő környezetet biztosít. Emellett az aprólekosabb, mélyebb elmélyülést igénylő helyzetek számára kisebb, zártabb tereket is terveztünk. A látogatói vezetés módja téri dinamizmust is kíván, melyet az íves installációs falak által szerkesztett építészeti struktúra önmagában is jól támogat. A keresztmetszetek folytonos változtatásával azonban a kiállítási installáció egy olyan új téri minőséget emel be, ami szűkületeivel haladásra, azonban a kijelölt pontokon bővületeivel lassításra, sőt megállásra készíti majd a látogatót.

A konferencia szekció külön útvonalon közelíthető meg az épületen belül, saját előtérrel-, ruhatárral-, catering- funkcióval rendelkezik. A konferenciateremből vizuális rálátás nyílik a templom és rendház újjáépített tömbjére.

A látogatók kényelmét büfé, shop, vizesblokk, értékmegőrző, shop, pihenőtér is szolgálja.

PAVILON

A templom és rendház épületegyüttesére való rálátás legideálisabb helyén kis pavilon épületet terveztünk. A pavilon a tervezett látogatói útvonal egy állomása is egyben, mely lehetőséget ad hosszabb idő kellemes és komfortos körülmények közötti eltöltésére: vizesblokk, automatizált büfé, pihenőtér, fedett leülőtér áll a látogatók rendelkezésére. A pavilon tetőteraszáról pazar kilátás nyílik a műemlék együttesre és a zsámbéki medencére.

KÜLSŐ DÍSZKIVILÁGÍTÁS ÉS BELSŐTÉRI VILÁGÍTÁSI KONCEPCIÓ

Tervünk kiemelt figyelmet fordít a műemlékegyüttes atraktív és professzionális, számítógép által vezérelhető belső és külső megvilágításának létrehozására úgy, hogy a fényt kibocsátó lámparendszerek rejtetten helyezkednek el, azaz ne zavarják a 13. századi karakter vizuális élményét. A telepített fényrendszer által az egyes eseményekhez hangulatában, színében, mozgásában igazítható „fényhangulat” rendelhető. Az éjszakai díszkivilágítás célja a templomdomb „ékkövének” drámai, atraktív, plasztikus megvilágítása, ami olyan jelképpé és élménnyé válhat a látogatók számára, hogy akár csak ezért a látványért érdemes legyen eljönni a helyszínre, vagy akár késő estig érdemes legyen

a helyszínen maradni. A megvilágítás fény-árnyék hatásképe kiemeli a szerkezeti elemek térbeliségét, plasztikáját, a kontúrokat élessé téve idealizálja, ikonikussá teszi az épületet.

TERVEZETT ÉPÜLETSZERKEZETEK, ANYAGHASZNÁLAT

(1) Látogatóközpont: tartószerkezete monolit vasbeton szerkezet; tetőfödémén járható zöldtető; homlokzati üvegfala keretnélküli függönyfal szerkezet; homlokzata látszóbeton felület; alumínium belső nyílászárók, mikrocement/műgyanta padlóburkolat; előcsarnokban monolit gipszkarton álmennyezet; konferenciateremben akusztikus falburkolat; belső válaszfalak gipszkartonból festett/csempézett felülettel; kiállítótér szerelt válaszfalai gipszkarton térelválasztó falak

(2) Pavilon: tartószerkezete monolit vasbeton szerkezet; tetőfödémén járható terasz; homlokzata szerelt alumínium fémlemez burkolattal, bronz színben; homlokzati üvegfala keretnélküli függönyfal szerkezet; alumínium belső nyílászárók; monolit gipszkarton álmennyezet; belső válaszfalak gipszkartonból festett/csempézett/nagytablás fa falburkolattal; mikrocement/műgyanta padlóburkolat; acél korlátok bronz színben

(3) Öregtemplom rekonstrukció: falkutatás, faldiagnosztika, restaurátori kutatás alapján meghatározható a meglévő eredeti szerkezetek anyaga. A részletes tervezés fázisában műemlékvédelmi szakértők bevonása szükséges az alkalmazandó építési technika/technológia/anyagok meghatározására. Az új-, kiegészítő-, pótlólagosan beépítendő falazatok, tagozatok, lábazatok, boltozatok, párkányok, falpillérek, fejezetek anyaga terveink szerint az eredetivel megegyező/esztétikailag egyenértékű/ megjelenésű kell legyen, kielégítve az elvárt követelményeket (megfelelő szilárdság, tartósság, esztétika). A beépítés a műemlékvédelmi szempontokat figyelembe véve kell történnjen.

(4) Rendház újjáépítés: tartószerkezete monolit vasbeton szerkezet; homlokzatképzése az Öregtemplom külső mésző falazatával megegyezően, cél az épületegyüttes egységes homlokzati összképének megteremtése; fa nyílászárók; fa fedélszék; cserépfedés; mésző/fa padozat

ÉPÜLETGÉPÉSZETI RENDSZEREK KONCEPCIÓJA

Általánosan megfogalmazott cél, hogy a létesítmények épületgépészeti és elektromos rendszereinek korszerűnek, energiahatékonyak, fenntarthatónak, megújuló energiaforrásokat kihasználva hosszútávon olcsón üzemeltethetőnek kell lennie. Az épületekben földgáz felhasználását nem tervezünk.

(1) Látogatóközpont: A használati melegvíz készítés az épület részére központi rendszerű. A melegvíz készítéshez a fűtési energiát az épület nyitott gépészeti udvarában és a hőközpontban elhelyezkedő hőszivattyúk, valamint a HMV tárolókba épített villamos fűtőpatronok szolgáltatják. A HMV tárolók a hőközpontban lesznek elhelyezve. A hőközpont teljes energiaforrása villamos energia. Minden olyan helyiségben, ahol hűtési igény lesz, 4 csöves, álmennyezetbe építhető fan-coil berendezést tervezünk (előcsarnok, kiállítótér, konferenciaterem). Padlófűtést tervezünk minden olyan fűtést igénylő helyiségben, ahol nem szükséges nyári időszakban a helyiség hűtése (vizesblokkok, közlekedők). Az előcsarnok, kiállítótér, konferencia szekció részére szellőzőgépet tervezünk, amelyet a nyitott gépészeti udvarban helyezünk el. Közvetítő közeges hővisszanyerővel, valamint fűtő/hűtő DX-es kaloriferrel tervezzük, melynek a szükséges fűtési energiát szintén a gépészeti udvarban elhelyezett

VRV egységek szolgáltatják. A szellőző levegő felfűtésére illetve hűtésére a hőközpontból kapjuk a fűtő/hűtővizet 4 csöves rendszeren keresztül.

(2) Pavilon: kizárólag HMV előállítás és temperáló padlófűtés tervezett. A melegvíz készítéshez a fűtési energiát az épület nyitott gépészeti udvarában elhelyezkedő hőszivattyú, valamint a HMV tárolókba épített villamos fűtőpatronok szolgáltatják. A belsőterű vizesblokk helyiségek elszívó ventilátorokat kapnak. Az elhasznált levegőt a szabadba, oldalfalra vezetjük ki.

(3) Öregtemplom: az új padozatba rejtett temperáló/fagyvédelmi padlófűtés tervezett. A szükséges fűtési melegvizet a Rendház padlasterében lévő hőközpont és az ahhoz kapcsolódó nyitott gépuvarban elhelyezett hőszivattyúk biztosítják.

(4) Rendház: A használati melegvíz készítés az épület részére központi rendszerű. A melegvíz készítéshez a fűtési energiát az épület padlasterében elhelyezett nyitott gépészeti udvarában és a hőközpontban elhelyezkedő hőszivattyúk, valamint a HMV tárolókba épített villamos fűtőpatronok szolgáltatják. Az épület mindkét szintjén padlófűtés tervezett.